

Spindeldjur – Spiders, Harvestmen & Pseudoscorpions *Arachnida*

Jonas Sandström, Lars Jonsson,
Torbjörn Kronestedt & Ulf Gärdenfors

Jämfört med 2005 års rödlista har ca 40 % av arterna ändrat kategori. I de flesta fall handlar det om att de förts från *Kunskapsbrist* (DD) till en annan kategori, eller till en lägre rödlistekategori. I ungefär hälften av fallen beror denna bedömning på nyfynd, i övrigt är anledningen omtolkning av befintliga data eller ändrade tillämpningsregler. Sju arter bedöms inte längre uppfylla några kriterier för rödlistning och har därför placerats i kategorin *Livskraftig* (LC). En art har överförs till kategorin *Ej bedömd* (NE) p.g.a. taxonomisk osäkerhet. Samtidigt har 13 nya arter tillkommit, de flesta i kategorin *Nära hotad* (NT). För två arter har rödlistekategorin skärpts, då de inte observerats på länge trots eftersök sedan 2005 års rödlista. Spindeldjur inventeras sällan i naturvårdssammanhang, men några arter har uppmärksammats i inventeringar och åtgärdsprogram. Kunskapen har förbättrats om bl.a. spindlar i våtmarker. I samband med inventeringar av kärr har flera arter återfunnits efter mer än 50 års frånvaro; detta gäller *Ozyptila gertschi*, *Xysticus chippewa*, *Hahnina montana* och *Liocranoeca striata*. Dessutom har flera nya fynd av *Cheiracanthium punctarium* gjorts. Andra arter, t.ex. sexögonspindel *Segestria bavarica*, har varit föremål för riktade inventeringar som gett betydelsefull kun-

Compared to the 2005 Red List, approximately 40% of the arachnid species have been re-categorized. In most cases they have either been moved from *Data Deficient* to another category or listed in a lower category. About half of these re-categorisations is a result of new records, the others by reinterpretation of extant data or changes in the guidelines for application of the Red List Criteria. Seven species no longer meet any Red List criteria and have therefore been transferred to *Least Concern*. One species has been assigned to *Not Evaluated* due to taxonomic uncertainty. 13 new species have been added, most of them to the category *Near Threatened*. Two species have been up-listed to a higher Red List category, as they have not been observed for a long time, despite being thoroughly searched for. Arachnids are, generally speaking, seldom included in inventories, but a few species have been in the target of inventories and action plans. The knowledge of, for instance, wetland spiders has improved. During wetland inventories a number of species have been rediscovered after more than 50 years of absence; e.g., *Ozyptila gertschi*, *Xysticus chippewa*, *Hahnina montana* and *Liocranoeca striata*. Several new records of *Cheiracanthium punctarium* have also been made. Other species, e.g., *Segestria bavarica*, have been the subject of targeted

skap. Ett åtgärdsprogram för nyckelpigespindel *Eresus sandaliatus* startade 2005, och för ytterligare två arter på sanddyner (*Cheiracanthium pennyi* och snabbblöparspindeln *Philodromus fallax*) är ett åtgärdsprogram planerat.

Spindeldjuren är i Sverige representerade av fyra ordningar: Spindlar *Araneae* (731 arter), lockespindlar *Opiliones* (19 arter), klokrypare *Pseudoscorpiones* (21 arter) och kvalster *Acari* (totalt minst 1 050 arter). De tre förstnämnda grupperna är huvudsakligen landlevande, men bland kvalstren finns det även ganska många sötvattenslevande och ett mindre antal marina arter. Kvalstren har dock inte bedömts för rödlistning. Kunskapen om Sveriges spindlar, lockespindlar och klokrypare är bristfällig och ojämn när det gäller de olika arternas utbredning, och endast ett fåtal personer har intresserat sig för dessa grupper. Trots detta är kunskapen om antalet arter som belagts från landet relativt

inventories which have yielded valuable information. An action plan for *Eresus sandaliatus* was initiated in 2005, and another action plan is currently being developed for two species (*Cheiracanthium pennyi* and *Philodromus fallax*) living on sand dunes.

The arachnids are represented by four orders in Sweden: Spiders *Araneae* (731 species), harvestmen *Opiliones* (19 species), pseudoscorpions *Pseudoscorpiones* (21 species) and ticks and mites *Acari* (at least 1,050 species). The first three groups are mainly terrestrial, whereas there are quite a few freshwater species and a few marine species among the mites. The mites and ticks have, however, not been assessed. Our knowledge of the distribution of individual species of spiders, harvestmen and pseudoscorpions in Sweden is fragmentary, and only few people have studied them. Despite this, the information concerning the number of species recorded in the country is comparatively reliable. The situa-

Tab. 85. Spindeldjur i Sverige. Totalt antal, antal bedömda samt antal rödlistade arter år 2010 respektive 2005. Siffran för antalet taxa anger de arter som är inhemska (och därmed bedömbara) enligt rödlistningens definitioner. Arachnida in Sweden. Total number of species, number of evaluated and red-listed species in the years 2005 and 2010, respectively. The number of taxa denotes indigenous species according to the definition of the Regional Guidelines.

	Antal arter i Sverige No. of species in Sweden	Antal bedömda arter No. of assessed species	Antal rödlistade arter 2010 No. of red-listed species 2010	% rödlistade av bedömda arter 2010 % red-listed of assessed species 2010	Antal rödlistade arter 2005 No. of red-listed species 2005
Spindlar <i>Araneae</i>	731	731	68	9	62
Lockespindlar <i>Opiliones</i>	19	19	1	5	1
Klokrypare <i>Pseudoscorpiones</i>	21	21	8	38	8
Kvalster <i>Acari</i>	1050	0	0		0
Totalt <i>Total</i>	1821	771	77	10	71

Tab. 86. Antal arter spindeldjur per rödlistekategori. Number of Arachnida species in the respective Red List categories.

	DD Kunskapsbrist	RE Nationellt utdöd	CR Akut hotad	EN Starkt hotad	VU Sårbar	NT Nära hotad	Totalt <i>Total</i>
Spindlar <i>Araneae</i>	10	2	2	8	8	38	68
Lockespindlar <i>Opiliones</i>	0	0	0	0	0	1	1
Klokrypare <i>Pseudoscorpiones</i>	2	0	0	0	0	6	8
Totalt <i>Total</i>	12	2	2	8	8	45	77

god. Läget har dessutom förbättrats på senare år, mycket tack vare möjligheten att rapportera till den nationella fynddatabasen Artportalen.

Intresset för klokryparna – i synnerhet de hålträdslevande arterna – har under det senaste decenniet ökat tack vare bl.a. åtgärdsprogrammet för 'Läderbagge och följearter', där flera klokrypare ingår. En av dessa klokrypare, hålträdsklokrypare *Anthrenochernes stellae*, är även upptagen på bilaga 2 till EU:s art- och habitatdirektiv.

De rödlistade spindeldjuren förekommer framförallt i våtmarker, torra öppna eller halvöppna marker och strandhabitat. Detta speglar framförallt förändringarna i markanvändningen, med minskat bete på torra marker och i skog. Påverkan på våtmarker som utdikning och igenväxning är sannolikt orsaken till att våtmarksarter minskat i södra Sverige. Rödlistans sammansättning speglar även i viss mån var i Sverige spindeldjur eftersökts. Södra Sverige upp till Mälardalen är relativt väl undersökt. Likaså är de alpina fjällhabitaten till vissa delar relativt väl undersökta. Däremot är det boreala skogsbältet i Norrland, med några lokala undantag, förhållandevis dåligt utforskat.

Nomenklaturen i rödlistan följer ArtDatabankens namndatabas Dyntaxa (<http://dyntaxa.artdata.slu.se>), vilken för spindlar i huvudsak följer Platnick (2009), för lockespindlar Martens (1978) och för klokrypare Gärdenfors & Wilander (1992), både avseende vetenskapliga och svenska namn.

Bedömningen av spindlar och lockespindlar har gjorts av expertkommittén för spindlar: Lars Jonsson, Torbjörn Kronestedt och Jonas Sandström (organismgruppsansvarig vid ArtDatabanken). Bedömningen av klokryparna har gjorts av Jonas Sandström och Ulf Gärdenfors.

tion has also improved in recent years, partly thanks to the possibility of reporting records at the Species Gateway (www.artportalen.se).

The interest in pseudoscorpions, particularly the species living in hollow trees, has increased during the past decade, partly due to the action plan targeting the Hermit beetle *Osmoderma eremita* and associated species, in which many pseudoscorpions are included. One of these pseudoscorpions, *Anthrenochernes stellae*, is also included in Appendix 2 of the EU Species and Habitat Directive.

The red-listed arachnids occur mostly in wetlands, in dry and more or less open grassland, and in shoreline habitats. This is mainly a reflection of the changes in land use, with less grazing in dry areas and forests. Drainage and overgrowth of wetlands are probable reasons behind the decline of wetland species in southern Sweden. To some extent the composition of the Red List is also influenced by where arachnids have been searched for. The southern parts of the country, north to the Stockholm area, are fairly well surveyed. Certain boreo-montane habitats are also relatively well studied. With a few local exceptions, the boreal woodlands of northern Sweden are, however, relatively unexplored.

The nomenclature follows the Swedish Species Information Centre database Dyntaxa (<http://dyntaxa.artdata.slu.se>), which for the spiders is mainly based on Platnick (2009), for the harvestmen on Martens (1978) and for the pseudoscorpions on Gärdenfors & Wilander (1992).

The assessments of spiders and harvestmen were made by the Expert Committee for Spiders: Lars Jonsson, Torbjörn Kronestedt and Jonas Sandström (responsible for the organism group at the Swedish Species Information Centre). The assessments of pseudoscorpions were made by Jonas Sandström and Ulf Gärdenfors.

Tabell 87. Nyttillkomna arter jämfört med 2005 års rödlista. *New species compared to the 2005 Red List.*

<i>Archaeodictyna ammophila</i> (VU)	<i>Entelecara omissa</i> (NT)	<i>Xysticus sabulosus</i> (NT)
<i>Ceratinella major</i> (DD)	<i>Hypomma fulvum</i> (NT)	<i>Zelotes puritanus</i> (NT)
<i>Clubiona subtilis</i> (NT)	<i>Pelecopsis radicola</i> (NT)	<i>Zora armillata</i> (NT)
<i>Dendryphantès hastatus</i> (NT)	<i>Phrurolithus minimus</i> (VU)	
<i>Echemus angustifrons</i> (NT)	<i>Porrhomma oblitum</i> (NT)	

Tabell 88. Ej längre rödlistade arter jämfört med 2005 års rödlista. *Species no longer red-listed as compared to the 2005 edition.*

Livskraftig (LC)	<i>Hahnia montana</i>	<i>Segestria bavarica</i>
<i>Cheiracanthium campestre</i>	<i>Palliduphantes insignis</i>	Ej tillämplig (NA)
<i>Enoplognatha mordax</i>	<i>Pardosa septentrionalis</i>	<i>Philodromus rufus</i>

Rödlista över spindeldjur

Red List of Spiders, Harvestmen and Pseudoscorpions (Arachnida)

① Förtecknad i internationell konvention eller EU-direktiv, se s. 149 f. *Listed in an international convention or in an EU directive; see p. 149 f.*

Kategorier och kriterier: se s. 21. *Red List Categories and Criteria: see p. 21.*

Landskapstyper: se s. 45. *Landscape types: see p. 45.*

Länsförekomst: se s. 48. *Status in the counties: see p. 48.*

● Bofast. *Resident.*

? Eventuellt bofast. *Possibly resident.*

† Utdöd i länet, tidigare bofast. *Locally extinct, formerly resident.*

Län: se karta s. 200. *Counties: see map on p. 200.*

Reproducerande arter <i>Reproducing species</i>	Kategori	Kriterier	Landskapstyper	Län																				
				M	K	I	H ₀	H _r	G	F	N	O	E	D	AB	C	U	T	S	W	X	Y	Z	AC
<i>Agroeca dentigera</i>	EN	B1ab(iii)+ 2ab(iii)	VH	●																				
<i>Alopecosa cursor</i>	CR	B1ab(iii,v)+ 2ab(iii,v)	SJH	●																				
<i>Alopecosa schmidtii</i>	RE		JH	†																				
<i>Amaurobius ferox</i>	NT		JU	●	●	●				●														
<i>Araneus angulatus</i>	NT		S	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●				
<i>Araneus saevus</i>	NT		S	?					●					●	●		●		●	●	●	●	●	●
<i>Araneus triguttatus</i>	NT		S	●										●										
<i>Araniella inconspicua</i>	NT		S	●																				
<i>Archaeodictyna ammophila</i>	VU	B1ab(iii)+2ab(iii)	JH	●																				
<i>Arctobius agelenoides</i>	DD		S																					●
<i>Arctosa figurata</i>	NT		SJH	●	●	●	●			●		●												
<i>Atypus affinis</i> tapetserarspindel	EN	B1ab(iii)+2ab(iii)	SJ	●																				
<i>Baryphyma gowerense</i>	NT		V												●	●								
<i>Baryphyma pratense</i>	NT		V	●																				
<i>Brommella falcigera</i>	VU	B2ab(iii)	J	●		●								●				●						
<i>Centromerus pabulator</i>	NT		SJ	●																				
<i>Centromerus persimilis</i>	DD		SJ												●									
<i>Ceratinella major</i>	DD		S						●															
<i>Cheiracanthium elegans</i>	NT		SJ	●																				
<i>Cheiracanthium pennyi</i>	EN	B1ab(ii,iii,iv)+ 2ab(ii,iii,iv)	JH	●																				

Reproducerande arter Reproducing species	Kategori	Kriterier	Landskapstyper	Skåne	Blekinge	Gotlands	Öland	Kalmar (fastl.)	Kronobergs	Jönköpings	Hallands	V:ra Götalands	Östergötlands	Södermanlands	Stockholms	Uppsala	Västmanlands	Örebro	Värmlands	Dalarnas	Gävleborgs	Västernorrlands	Jämtlands	Västerbottens	Norrbottns
				M	K	I	H ₀	H _r	G	F	N	O	E	D	AB	C	U	T	S	W	X	Y	Z	AC	BD
<i>Cheiracanthium punctorium</i>	NT		JV				•																		
<i>Clubiona genevensis</i>	NT		JH	•		•						•													
<i>Clubiona subtilis</i>	NT		JVH	•		•	•																		•
<i>Coelotes atropos</i>	NT		S	•								•							•						
<i>Crustulina sticta</i>	DD		VH												•	•									
<i>Dendryphantas hastatus</i>	NT		S			•	•		•				•	•		•									
<i>Diplocephalus dentatus</i>	DD		SV				•																		
<i>Dipoena braccata</i>	DD		S			•																			
<i>Dipoena melanogaster</i>	VU	B1ab(iii)+2ab(iii)	S	•		•																			
<i>Drassyllus pumilus</i>	DD		SJ			•							•												
<i>Echemus angustifrons</i>	NT		J	•	•	•	•					•													
<i>Enoplognatha latimana</i>	DD		JH	•																					
<i>Enoplognatha oelandica</i> dynklotspindel	EN	B2ab(iii)	JH	•		•																			
<i>Entelecara omissa</i>	NT		V	•		•									•										
<i>Eresus sandaliatus</i> nyckelpigespindel	EN	B1ac(iv)+2ac(iv)	J	•																					
<i>Euryopsis laeta</i>	NT		J	•	•	•																			
<i>Gibbaranea bituberculata</i>	RE		J	†																					
<i>Halorates reprobus</i>	VU	B1ab(iii,iv,v)+ 2ab(iii,iv,v)	H	•																					
<i>Hypomma fulvum</i>	NT		V	•										•	•	•									
<i>Hypsosinga heri</i>	EN	B1ab(iii,v)+ 2ab(iii,v)	V		•	†																			
<i>Lepthyphantes keyserlingi</i>	VU	B1ab(iii)+2ab(iii)	SJ			•																			
<i>Liocranoeca striata</i>	NT		JV			•	•						•												
<i>Micaria lenzi</i>	EN	B1ab(iii)+2ab(iii)	JH	•																					
<i>Ozyptila gertschi</i>	NT		V							•				•		•									
<i>Pelecopsis radicola</i>	NT		J			•						•													
<i>Philodromus fallax</i>	NT		H	•	•	•	•			•	•														
<i>Philodromus poecilus</i>	VU	B1ab(iii)+2ab(iii)	S									•	•		•	•							•		
<i>Philodromus praedatus</i>	NT		SJ	•	•	•						•		?											
<i>Phrurolithus minimus</i>	VU	B2ab(iii)	SJV	•	•	•			•				•	•											
<i>Pistius truncatus</i>	EN	B2ab(iii)	SJ		•	•	•					•	•	•											
<i>Porrhomma oblitum</i>	NT		SV	•																					

